

Kültürel, sosyal ve duygusal zekânın bireysel spor ve takım sporu açısından incelenmesi**Gülşen TOSUN TUNÇ¹**¹Aksaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aksaray, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article	DOI: 10.5281/zenodo.10043061
Gönderi Tarihi/ Received: 17.07.2023	Kabul Tarihi/ Accepted: 25.10.2023
	Online Yayın Tarihi/ Published: 29.10.2023

Öz

Bu çalışmada takım sporu ile bireysel spor yapan sporcuların sosyal, kültürel ve duygusal zekâ düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma grubunu 94 kadın ve 218 erkek olmak üzere toplamda 312 aktif sporcu oluşturmaktadır. Verilerin toplanması için kişisel bilgi formu, kültürel zekâ ölçeği, duygusal zekâ ölçeği ve Tromsø sosyal zekâ ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları duygusal zekâ ve alt boyutlarında takım ve bireysel sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Sosyal zekâda istatistiksel olarak takım sporu veya bireysel spor açısından anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Benzer şekilde kültürel zekâ yönünden de takım ve bireysel spor yapan sporcu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırmanın sonuçlarına göre üç farklı zekâ türünde de yapılan spor türünün anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Çalışmalar sporun insanlar üzerinde olumlu etkilerini belirtmesine rağmen zekâ türleri açısından bir farklılaşma olmadığı ve spora katılımın teşvik edilmesinin önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler Spor, sporcu, zekâ türleri***Comparison of cultural, social, and emotional intelligence in individual sports and team sports*****Abstract**

The study was to conducted social, cultural, and emotional intelligence of team and individual athletes. The study group comprised 312 active athletes (94 women and 218 men). We collected data using the personal information form, emotional intelligence scale, Tromsø social intelligence scale, and cultural intelligence scale. Our study found no significant differences in emotional intelligence or its sub-dimensions between team and individual athletes ($p>0.05$). Similarly, there were no significant differences in social intelligence ($p>0.05$). The cultural intelligence was also not significantly different between the team and individual athletes ($p>0.05$). These findings suggest that sport type does not significantly affect social, emotional, or cultural intelligence. Although studies have shown the positive effects of sports on people, our findings suggest no difference in intelligence types. This means that encouraging participation in sports is essential for all individuals, regardless of their athletic abilities.

Keywords: Athlete, sport, types of intelligence**Sorumlu Yazar/ Corresponded Author:** Gülşen TOSUN TUNÇ, **E-posta/email:** gulsentunc@aksaray.edu.tr

The Extended English Abstract is located the end of the Article.

GİRİŞ

İnsan zekâsı genellikle kısıtlı bir şekilde IQ (intelligences Quotient) olarak tanımlanır. Hatta IQ, kişinin başarısının kritik bir göstergesi olarak kabul edilirken, IQ testlerinde ölçülen zeka sadece dil zekası ve matematiksel mantığı içermektedir (Winarti ve ark., 2019). Zekânın yüksek oranda kalıtsal olduğu ve hem genetik hem de çevresel faktörlerden etkilendiği yaygın olarak kabul edilmektedir (Davies ve ark., 2011; Deary ve ark., 2009). Genom çapında ilişkilendirme çalışmaları, insan zekâsının poligenik olduğuna, yani birden fazla genden etkilendiğine dair kanıtlar ortaya çıkarmıştır (Davies ve ark., 2011). Zekâ sadece genetikten değil, çevresel faktörlerden de etkilenmekle birlikte fiziksel ve ruhsal sağlık gibi faktörlerde zeka gelişimini etkilemektedir (Deary ve ark., 2019; Deary ve ark., 2021). Bu durum, zekânın genel refah ve uzun ömürlülükte olumlu bir rol oynadığını göstermektedir.

Zekâ bireyin bir veya daha fazla kültürde bir hizmeti ya da ürünü ortaya koyabilmesini ifade ederken aynı zamanda mesleki yaşantısında karşılaşacağı bir sorunu verimli ve hızlı şekilde çözüme kavuşturma yeteneğidir (Gardner, 1983). Zekâ tekil bir kavram olmayıp çeşitli zekâ türlerini veya boyutlarını kapsamaktadır. Çoklu zekâ kuramı, bireylerin farklı derecelerde sahip oldukları farklı zekâ türleri olduğunu öne sürmektedir (Jado, 2015). Bu teoriye göre, zekâ yalnızca IQ testleri gibi geleneksel ölçümlerle ölçülmekte, dilsel, mantıksal-matematiksel, uzamsal, bedensel-kinestetik, müzikal, kişilerarası, içsel ve doğacı zekâyı içermektedir (Jado, 2015; Setyowati & Sugirin, 2021). Çoklu zekâ türleri, bireylerdeki farklı bilişsel yetenekleri ve güçlü yönleri yansıtmaktadır.

Literatür incelendiğinde, çoklu zekâ kuramından farklı olarak, sosyal süreçleri etkileyen sosyal zekâ, kültürel etkilerin sonucunda ortaya çıkan kültüre zekâ ve temel yaşam becerisi olarak ifade edilen duygusal zekâ türleri de insan yaşamını etkilemektedir. Sosyal zekâ sosyal durumları yönlendirme ve anlama, kişiler arası ilişkileri etkili bir şekilde yönetme ve çeşitli sosyal bağlamlara uyum sağlama becerisini ifade eder. Sosyal zekâ bireyin kendisinin ve karşısındakilerin davranışlarını ve içsel durumlarını algılama yeteneği, karşı cinsi anlama yeteneği ve insanlarla olan ilişkilerinde zekice hareket etme yeteneğidir (Thorndike, 1920). Kültürel zekâ, bir bireyin çok kültürlü ortamlarda bulunma, farklı kültürden kişilerle iletişim kurma ve çalışma imkânı verir (Van Dyne & Ang, 2004) ve bireyin başka bir topluluğun kültürel değerlerine uyum sağlama yetisidir (Earley & Ang'a, 2003). İlk kez duygusal zekâ ifadesi Mayer ve Salovey (1993) tarafından bireyin kendisinin ve başka insanların hislerini takip edebilme, onları tanıyıp bilgiler elde ederek kişinin düşüncelerini ve davranışlarını şekillendirebilme yetisi olarak ortaya konulmuştur.

Zekâ türleri içerisinde özellikle duygusal zekânın spor performansında önemli bir rol oynadığı açıktır. Duygusal zekâyı ele alan araştırmaların fazla olması son yıllarda en popüler zekâ türü olduğunu ortaya koymaktadır (Öztürk-Çelik ve ark., 2021; Soylu, 2021; Salman ve ark., 2018; Ayan ve ark., 2017; Soylu ve ark., 2016). Laborde ve arkadaşları (2015) duygusal zekânın atletik performans üzerindeki etkisini vurgularken, Kopp ve Jekauc (2018) duygusal zekânın rekabetçi sporlarda performans üzerindeki etkisini daha da desteklemektedir. Ayrıca, çalışmalar yüksek duygusal zekânın daha iyi spor performansı ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Rodríguez-Romo ve ark., 2021). Duygusal zekâ sporcuların spora katılım motivasyonu ile da ilişkilendirilmiştir (Šukys ve ark., 2019). Ayrıca, Duygusal zekâ spor psikolojisinde kritik bir performans belirleyicisi olarak incelenmiştir (Cetin ve ark., 2021). Yüksek performanslı sporculara duygusal zekâyı kullanarak koçluk yapmanın da performans üzerinde olumlu etkileri olduğu gösterilmiştir (Barlow & Banks, 2014). Son olarak, duygusal zekâ ile ilişkilendirilebilecek zihinsel dayanıklılık, nihai sportif başarıya ulaşmada kilit bir faktör olarak tanımlanmıştır (Jones ve ark., 2007). Özellikle taktiksel boyutta oyuncuların bilgi tabanlı oyun seviyeleri oyun performansını etkileyebilmektedir (Yılmaz ve ark., 2022). Sporcuların farklı zekâ seviyelerini etkileyecek önemli durumlardan biri de kişilik ve psikolojik sağlık düzeyleri olarak belirtilebilir (Çetin ve ark., 2015). Duygusal zekânın yanı sıra sosyal zekâ spor ile ilişkisini ortaya koyan araştırmalardan Çakmak Yıldızhan ve Çağlayan (2019) öğrencilerin sosyal zekâ düzeyleri ile beden eğitim dersine yönelik tutumları arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Ayrıca kültürel zekâ ve sporu bir arada ele alan araştırmalara bakıldığında oldukça az sayıda olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2021). Aka ve Çam (2022) çalışmalarında beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine bağlılık düzeyleri ile kültürel zekâ düzeyleri arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Bilgimize göre literatürde sosyal, kültürel ve duygusal zekâyı takım ve bireysel spor açısından ele alan araştırmalara çok fazla yer verilmemiştir. Bu yüzden bu araştırmanın amacı, farklı branşlarda takım ve bireysel spor yapan sporcuların karşılaştırmalı olarak incelenmesi olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören ve takım sporları veya bireysel spor yapan sporcular oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise kolayda örneklem yöntemiyle ulaşılabilen 94'ü kadın ve 218'i erkek olmak üzere toplam 312 sporcu oluşturmaktadır.

Sporcuların demografik ve kişisel bilgilerine ulaşmak amacıyla hazırlanan 9 sorudan oluşan kişisel bilgi formuna ek olarak, 21 sorudan oluşan Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği, 16 sorudan oluşan Duygusal Zekâ Ölçeği ve 20 sorudan oluşan Kültürel Zekâ Ölçeği katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır.

Veri toplama araçları

Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği (TSZÖ): TSZÖ David Silvera ve ark., (2001) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Doğan ve Çetin (2009) tarafından yapılmıştır. TSZÖ ölçeğinde toplam 21 soru ve sosyal bilgi süreci (8 madde), sosyal beceriler (6 madde) ve sosyal farkındalık (7 madde) olmak üzere üç boyut bulunmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde bir ölçektir.

Duygusal Zekâ Ölçeği (WLDZÖ): Wong ve Law (2002) tarafından geliştirilen ve Turhan ve Çetinsöz (2019) tarafından geçerlik güvenirlik analizi yapılan ölçek ve 16 madde ve beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek kendi duygularını değerlendirme, başkalarının duygularını değerlendirme, duyguların kullanım, duyguların düzenlenmesi dört alt boyut ve her alt boyutta dört madde bulunmaktadır.

Kültürel Zekâ Ölçeği (KZÖ): KZÖ Ang ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilmiş ve Şahin ve ark., (2012) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Ölçek üst bilişsel (4 madde), bilişsel (6 madde), motivasyonel (5 madde), ve davranışsal (5 madde), olarak dört alt boyut ve yirmi maddeden oluşmakta ve beşli likert tipidir.

Verilerin analizi

SPSS 23 programı kullanılarak verilerin normal dağılıma uygunluğu basıklık ve çarpıklık değerleri ile incelenmiştir. Bağımsız gruplar arasındaki karşılaştırmalarda t testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Katılımcılara ait demografik ve kişisel bilgiler (yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf, yaptığı spor grubu, aktif sporcu olma durumu, ulusal müsabakalara katılma durumu, uluslararası müsabakalara katılma durumu) Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları

Demografik Özellikler	Takım Sportu		Bireysel spor		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Yaş						
18 - 21	171	77,0	75	83,3	246	78,8
22 - 25	49	22,1	7	7,8	56	17,9
26 - 29	2	0,9	8	8,9	10	3,2
Cinsiyet						
Kadın	73	32,9	21	23,3	94	30,1
Erkek	149	67,1	69	76,7	218	69,9
Bölüm						
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi	87	39,2	17	18,9	104	33,3
Antrenörlük Eğitimi	73	32,9	41	45,6	114	36,5
Spor Yöneticiliği	62	27,9	32	35,6	94	30,1
Sınıf						
1.sınıf	70	31,5	32	35,6	102	32,7
2.sınıf	74	33,3	26	28,9	100	32,1
3.sınıf	51	23,0	21	23,3	72	23,1
4.sınıf	27	12,2	11	12,2	38	12,2
Spor Grubu						
Takım Sportu	222	71,2			222	71,2
Bireysel Spor			90	28,8	90	28,8
Aktif Sporcu Olma Durumu						
Aktif	171	77,0	74	82,2	245	78,5
Değil	51	23,0	16	17,8	67	21,5
Ulusal müsabakalara katılma durumu						
Evet	72	32,4	63	70,0	135	43,3
Hayır	150	67,6	27	30,0	177	56,7
Uluslararası müsabakalara katılma durumu						
Evet	38	17,1	48	53,3	86	27,6
Hayır	184	82,9	42	46,7	226	72,4

n: Katılımcı sayısı, %: Yüzdeler dilim

Tablo 1 incelendiğinde toplam 312 katılımcıdan 222 (%71,2)'sinin takım sporu yapan sporcular olduğu, 90 (%28,8)'ının ise bireysel spor ile uğraşan sporcular olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre ise 94 (%30,1)'ünün kadın ve 218 (%69,9)'unun erkek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların spor branşlarına göre dağılımları

Spor Branşı	Takım Sportu	
	n	%
Futbol	124	55,9
Basketbol	12	5,4
Voleybol	80	36,0
Hentbol	6	2,7
Bireysel Spor		
	n	%
Badminton	6	6,7
Tenis	5	5,6
Okçuluk	6	6,7
Bisiklet	7	7,8
Taekwondo	22	24,4
Güreş	37	41,1
Atletizm	7	7,8

n: Katılımcı sayısı, %: Yüzdeler dilim

Tablo 2 incelendiğinde takım sporu yapan 222 sporcunun futbol, basketbol, voleybol ve hentbol branşlarında dağılım gösterdiği, bireysel spor yapan 90 sporcunun ise badminton, tenis, okçuluk, bisiklet, taekwondo, güreş ve atletizm branşlarında faaliyet gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3. Takım sporu ve bireysel sporcuların duygusal zekâ ölçeği sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Grubu	n	Ort	s.s.	t test		
					t	sd	p
Kendi Duygularını Değerlendirme (KDD)	Takım	222	4,14	1,06	-0,064	310	0,949
	Bireysel	90	4,15	1,03			
Başkalarının Duygularını Değerlendirme (BDD)	Takım	222	4,03	1,07	0,106	310	0,916
	Bireysel	90	4,02	1,03			
Duyguların kullanımı (DK)	Takım	222	4,16	1,00	-0,079	310	0,937
	Bireysel	90	4,17	0,99			
Duyguların Düzenlenmesi (DD)	Takım	222	4,05	1,05	0,720	310	0,472
	Bireysel	90	3,96	1,14			
Toplam Duygusal Zekâ	Takım	222	4,10	0,96	0,193	310	0,847
	Bireysel	90	4,07	0,97			

p<0,05

Katılımcıların ölçeğin toplam ve alt boyut puanlarının takım sporu ve bireysel spor yapma durumuna göre bağımsız grup t testi ile karşılaştırılması sonucunda grupların BDD, KDD, DD, DK alt boyutları ve toplam duygusal zekâ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0,05).

Tablo 4. Takım sporu ve bireysel sporcuların sosyal zekâ ölçeği sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Grubu	n	Ort	s.s.	t test		
					t	sd	p
Sosyal Bilgi Süreci (SBS)	Takım	222	4,02	0,98	0,345	310	0,730
	Bireysel	90	3,98	0,99			
Sosyal Beceriler (SB)	Takım	222	3,87	1,00	-0,173	310	0,863
	Bireysel	90	3,89	1,00			
Sosyal Farkındalık (SF)	Takım	222	3,72	1,05	0,813	310	0,417
	Bireysel	90	3,61	1,17			
Toplam Sosyal Zekâ	Takım	222	3,87	0,96	0,361	310	0,718
	Bireysel	90	3,83	1,00			

p<0,05

Katılımcıların ölçeğin toplam ve alt boyut puanlarının takım sporu ve bireysel spor yapma durumuna göre bağımsız grup t testi ile karşılaştırılması sonucunda grupların SBS, SB ve SF alt boyutları ve toplam sosyal zekâ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0,05). Takım ve bireysel spor yapma durumuna göre sonucun istatistiksel olarak anlamlı çıkmamış olması, iki gruptaki katılımcı sayısının birbirine yakın sayıda olmaması nedeniyle olabileceği düşünülebilir.

Tablo 5. Takım sporu ve bireysel sporcuların kültürel zekâ ölçeği sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Grubu	n	Ort	s.s.	t test		
					t	sd	p
Üst Bilişsel (ÜB)	Takım	222	3,99	1,07	0,561	310	0,575
	Bireysel	90	3,91	1,08			
Bilişsel (B)	Takım	222	3,80	1,07	0,698	310	0,486
	Bireysel	90	3,70	1,11			
Motivasyonel (M)	Takım	222	4,11	0,99	-0,294	310	0,769
	Bireysel	90	4,15	1,00			
Davranışsal (D)	Takım	222	3,95	0,96	1,136	310	0,257
	Bireysel	90	3,80	1,11			
Toplam Kültürel Zekâ	Takım	222	3,96	0,96	0,568	310	0,570
	Bireysel	90	3,89	1,01			

p<0,05

Katılımcıların ölçeğin toplam ve alt boyut puanlarının takım sporu ve bireysel spor yapma durumuna göre bağımsız grup t testi ile karşılaştırılması sonucunda grupların ÜB, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal alt boyutları ve toplam duygusal zekâ puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur (p>0,05).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada takım ve bireysel sporcuların sosyal, kültürel ve duygusal zekâ yönünden karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Genel olarak sonuçlar; duygusal zekâ (DZ), sosyal zekâ (SZ) ve kültürel zekâ (KZ) ölçeklerinin alt boyutları ile toplam ölçek puanları ortalamaları incelendiğinde takım sporu sporcusu ile bireysel spor sporcunun zekâ türleri

arasında farklılık olmadığını göstermiştir. Bunun nedeni belirli bir spor dalında veya seviyede sporcular arasında genel olarak benzer düzeyde sosyal, kültürel ve duygusal zeka özellikleri görmek, bu özelliklerin belirli bir spor türü veya seviyesiyle ilişkili olmaması anlamına gelebilir.

Bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde takım ve bireysel sporcular için duygusal zekâ yönünden istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler görünümde Salman ve arkadaşları (2018) takım ve bireysel sporcuların duygusal zekâ açısından aralarında bir fark olmadığını belirtmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler görünümde olan Taşkın (2008), bireysel ve takım sporu yapan sporcuların duygusal zekâ düzeylerinde anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır. Salar, Hekim ve Tokgöz (2012)'nin araştırmasında da benzer bir sonuç görülmektedir. Üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada branş değişkenine göre duygusal zekâ düzeylerinde anlamlı bir farkın olmadığı raporlanmıştır. Bu çalışmanın araştırmamızla paralellik göstermesinin nedenin üniversite öğrencileri örnekleminde yapılmış olması olabileceği düşünülmektedir. Literatürle uyumluluk göstermeyen duygusal zekâ çalışmalarından olan Tekin (2009), toplam 500 (292'si erkek, 208'i kız) ferdi ve takım sporu yapan sporcuların farklı zekâ türlerinin düzeylerini karşılaştırmıştır. Bu çalışmasında ferdi sporla ilgilenen sporcuların takım sporları sporcularına göre duygusal zekâ ve sosyal zekâ düzeylerinin yüksek çıktığını ifade etmiştir. Adiloğulları (2011), Türkiye futbol süper liginde mücadele eden 5 takımın futbolcularının duygusal zekâ düzeylerini incelediği çalışmasında duygusal zekâ düzeyinin yaş değişkeninde anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Al Rubaye (2022), 670 sporcunun duygusal zekâ ve sosyal iyi oluş düzeylerini incelediği çalışmasında duygusal zekâ düzeylerinin spor branşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiğini saptamıştır. Farklı spor branşlarındaki sporcuların liderlik davranışları ve duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmayı Arslan ve Kılıç (2021), 7 bireysel spor ve 5 takım sporu yapan 520 sporcuyu ile gerçekleştirmiştir. Çalışmadan elde ettikleri sonuçlara göre duygusal zekâ düzeyi ile spor branşı arasında anlamlı farklılığın olduğunu, takım sporu sporcularının duygusal zekâ düzeylerinin bireysel spor sporcularına göre yüksek olduğunu belirtmektedirler. Sporcuların duygusal zekâ düzeyleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda duygusal zekâ ölçeğinin başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda takım sporu yapan sporcular lehine anlamlı bir farklılığın olduğunu ancak diğer alt boyutlarda farklılık olmadığını belirtilmiştir (Varol, 2020). Yaşar (2010) araştırmasında duygusal zekâ düzeylerinin sporcuların yaptığı spor branşı değişkenine göre farklılık gösterdiğini vurgulamıştır. Tüm bu sonuçlar araştırmamızın duygusal zekâ

sonuçlarıyla uyumluluk göstermemektedir. Tüm bu çalışmaların araştırmamızla paralellik göstermemesinin nedenini farklı örneklem grubunun ele alınmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Çalışmamızda sosyal zekâ ile takım ve bireysel sporcular arasındaki farkı gösteren sonuçlar incelendiğinde Kartal (2012), 11-18 yaş grubu sporcular üzerinde yaptığı çalışmasında tüm spor branşlarında sosyal zekâ düzeylerinde farklılık olmadığını bulmuştur. Akın (2021) 254 elit sporcu örneğinde yaptığı çalışmasında spor türlerine göre sosyal zekâ düzeylerinde anlamlı bir farkın olmadığını belirtmiştir. Bu çalışmaların araştırmamızla paralellik göstermesinin nedenini aktif sporcular üzerinde yapılmış olması nedeniyle olduğunu söyleyebiliriz. Araştırmamızın literatürle uyumluluk göstermeyen sosyal zekâ çalışmalarından olan Şentürk ve Yazıcı (2020), 512 sporcu örneğinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında 224'ünün takım sporu, 288'inin bireysel spor yapan sporcu olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarında takım sporcularının sosyal zekâ düzeylerinin bireysel sporculara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. 12-15 yaş arası takım ve bireysel sporcular üzerinde yaptıkları çalışmada bireysel spor yapan sporcuların sosyal zekâ düzeylerinin yüksek olduğunu tespit edilmiştir (Nikolaenko & Kolosova, 2020)

Beden eğitimi öğretmen adaylarının kültürel zekâ ve konuşma kaygıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında örneklem grubunu 300 olarak belirlenmiştir (Kartal 2019). Bu adayların yaptıkları spor türüne değişkenine göre bilişsel zekâ, üst bilişsel zekâ ve davranışsal zekâ alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit etmiş olup motivasyonel alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlamamıştır. Bu sonuç araştırmamızla paralellik göstermektedir. Çalışmanın sonuçlarında bilişsel alt boyutunda takım sporu yapan öğretmen adaylarının bireysel spor yapanlara göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu raporlamıştır. Ancak toplam kültürel zekâ düzeylerinde anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmiştir. Bu sonuç araştırmamızla uyumluluk gösterdiğini söylememiz mümkündür.

Sonuç olarak farklı branşlarda takım sporcuları ile bireysel sporcuların sosyal zekâ, kültürel zekâ ve duygusal zekâ yönünden karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçladığımız araştırmamızda sosyal zekâ, kültürel zekâ ve duygusal zekâ ölçeklerinin alt boyutları ile toplam ölçek puanları ortalamalarında takım sporcuları ile bireysel sporcuların zekâ türleri arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar literatürde yer alan bazı çalışmalar ile uyumluluk gösterirken bazıları ile farklılık göstermiştir.

Öneriler

Farklı spor dallarından ve seviyelerinden daha geniş bir örneklem seçimi yaparak bu konuya ait dış genelleme kabiliyetini artırılabilir. Sosyal, kültürel ve duygusal zekâ özelliklerinin zaman içinde nasıl değiştiğini anlamak için uzun vadeli çalışmalara odaklanmak çalışma kalitesini ve sonuçların detaylandırılması konusunda yardımcı olabilir.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Human intelligence is often narrowly defined as IQ (Intelligence Quotient). In fact, while IQ is considered a critical indicator of a person's success, the intelligence measured in IQ tests includes only language intelligence and mathematical logic (Winarti et al., 2019). Intelligence is a complex and multifaceted trait that is highly heritable, influenced by both genetic and environmental factors (Deary et al., 2009, 2011). Education and socioeconomic status are associated with intelligence and contribute to health inequalities (Deary et al., 2019). Intelligence is also associated with mortality and physical and mental health outcomes (Deary et al., 2019; Deary et al., 2021). Intelligence is not a single concept, but rather encompasses various types or dimensions. Howard Gardner's theory of multiple intelligences posits that people have different types of intelligence (Jado, 2015). Among these types, social and cultural intelligence are particularly susceptible to environmental influences. Emotional intelligence (EQ) is an example of the intelligence affected by internal situations. Social intelligence (SQ) is the ability to perceive one's and others' behaviors and inner states, understand the opposite sex, and act intelligently in relationships (Thorndike 1920). Cultural intelligence (CQ) enables individuals in a multicultural environment to communicate and work with people from different cultures (Van Dyne & Ang, 2004). Individuals can adapt to the cultural values of another community (Earley & Ang, 2003). EQ was first defined by Mayer and Salovey (1993) as the ability to follow others' feelings and recognize and shape one's thoughts and behaviors by obtaining information. Based on studies conducted in sports, this research aims to comparatively examine athletes who engage in team sports in different branches and athletes who engage in individual sports in terms of social, cultural, and emotional intelligence.

METHOD

Research group (population-sample)

The research population consisted of athletes who study at the Faculty of Sports Sciences in Turkey and play teams or individual sports. The sample group comprised 312 athletes (94 females and 218 males), who could be reached by convenience sampling.

Data collection tools

The Tromso Social Intelligence Scale (TSIS), developed by Silvera et al. (2001) and adapted into Turkish by Doğan and Çetin (2009), has 21 questions and measures three dimensions: social information processing, social skills, and social awareness. The Wong and Law (2002) Emotional Intelligence (EQ)

scale, validated and adapted for Turkish by Turhan and Çetinsöz (2019), was used. The scale has four sub-dimensions, with four items in each sub-dimension. The Cultural Intelligence Scale (CIS), developed by Ang et al. (2007) and adapted into Turkish by Şahin et al. (2012), has four subdimensions and 20 items.

Analysis of data

SPSS 23 was used to assess the normality of the data using kurtosis and skewness values. We then used the t-test to compare the two independent groups. The significance level was set at $p < 0.05$.

RESULTS

Of the 312 participants, 222 (71.2%) participated in team sports (football, basketball, volleyball, and handball), while 90 (28.8%) participated in individual sports (badminton, tennis, archery, cycling, taekwondo, wrestling, and athletics). Regarding sex, 94 (30.1%) were female, and 218 (69.9%) were male.

The independent group t-test showed no statistically significant differences between team and individual athletes in their total and sub-dimension scores on the emotional intelligence (EQ) scale. This included scores for evaluating their own emotions ($t = -0.64$; $p > 0.05$), assessing the emotions of others ($t = 0.106$; $p > 0.05$), using emotions ($t = -0.79$; $p > 0.05$), regulating emotions ($t = 0.720$; $p > 0.05$), and total EQ scores ($t = 0.193$; $p > 0.05$).

The independent group t-test showed no statistically significant differences between team and individual athletes in their total and subdimension scores on the social intelligence (SQ) scale. This included scores for the Social Knowledge Process ($t = 0.345$; $p > 0.05$), Social Skills ($t = -0.173$; $p > 0.05$), Social Awareness ($t = 0.813$; $p > 0.05$), and total SQ scores ($t = 0.361$; $p > 0.05$).

The independent group t-test showed no statistically significant differences between the team and individual athletes in their total and sub-dimension scores on the cultural intelligence (CQ) scale. This included scores for the metacognitive ($t = 0.561$; $p > 0.05$), cognitive ($t = 0.698$; $p > 0.05$), motivational ($t = -0.294$; $p > 0.05$), and behavioural ($t = 1.136$; $p > 0.05$) sub-dimensions, as well as total CQ scores ($t = 0.568$; $p > 0.05$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

This study aimed to compare athletes who engage in team sports in different branches and those who engage in individual sports regarding social, cultural, and emotional intelligence. The results showed that when the sub-dimensions of the emotional intelligence (EQ), social intelligence (SQ), and cultural intelligence (CQ) scales and the average of the total scale scores were examined, there was no difference between the intelligence types of team sports athletes and individual sports athletes.

Our findings and Salman et al. (2018) found no statistically significant difference in EQ between team and individual athletes. Tekin (2009), one of the EQ studies incompatibles with the literature,

compared the levels of different intelligence types of 500 (292 boys, 208 girls) athletes performing individual and team sports. In this study, athletes interested in individual sports had higher emotional and SQ levels than team athletes. Al Rubaye (2022) found that athletes in different sports branches have significantly different EQ levels. Our findings are inconsistent with those of Yaşar (2010), who found that athletes in different sports had different EQ levels. This may be because different sample groups were used in the two studies. Our findings are consistent with those of Taşkın (2008) and Salar et al. (2012), who found no significant difference in EQ levels between athletes engaged in individual and team sports. Additionally, a study of university students found no significant differences in EQ levels based on academic discipline, which is consistent with our findings.

Şentürk and Yazıcı (2020) found that team sport athletes had higher SQ levels than individual sport athletes in their study of 512 athletes, which is inconsistent with the literature. However, Nikolaenko and Kolosova (2020) found that individual sports athletes had high SQ levels in their study of 12-15-year-old athletes. Kartal (2012), in his study of athletes in the 11-18 age group, found no difference in SQ levels in all sports branches. In his analysis of a sample of 254 elite athletes, Akın (2021) found no significant differences in SQ levels according to sports type. These studies paralleled our research because they were conducted with active athletes.

Kartal (2019) examined the relationship between CQ and speech anxiety among 300 physical education and sports department teacher candidates. They found significant differences across sports in the cognitive, metacognitive, and behavioral intelligence sub-dimensions. Interestingly, candidate teachers who participated in team sports had a higher mean score in the cognitive subdimension of CQ than those who participated in individual sports, though there was no statistically significant difference in total CQ levels. These findings are consistent with our study, which also found no significant differences in EQ or SQ between team and individual sport athletes.

This study examined SQ, CQ, and EQ characteristics of team and individual athletes in different sports. We found a difference between the two groups in the EQ sub-dimensions of the SQ and CQ and the average total scale scores. However, no significant differences were observed in social intelligence. Our findings are consistent with some studies in the literature but not with others.

KAYNAKLAR

- Adiloğulları, İ. (2011). *Profesyonel futbolcularda duygusal zekâ ile örgütsel bağlılık ilişkisi* [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aka, S.T. & Çam, D. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin "kültürel zekâ" düzeyleri ile "mesleki etik ilkelere bağlılıkları" arasında bir ilişki var mıdır? Iğdır ili örneği 22. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi, 14*(56), 129-137.
- Akın, Y. (2021). *Elit sporcuların çoklu zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Al Rubaye, N.N.N. (2022). *Sporcuların duygusal zekâ ve sosyal iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Ang, S. Dyne, L.V., Koh, C., & Chandrasekar, N.A. (2007). Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation, and Task Performance. *Management and Organization Review*, 3(3), 335-371.
- Arslan, A., & Kılıç, M. (2021). Farklı spor branşlarındaki sporcuların duygusal zekâ ve liderlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Modern Leisure Studies*, 3(1), 12-34.
- Ayan, S., Soylu, Y., Bozdal, Ö., & Alincak, F. (2017). Investigation of emotional intelligence level of university students. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 3(5), 1-11.
- Çakmak Yıldızhan, Y., & Çağlayan, G.N. (2019). Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 24(4), 227-240.
- Çetin, F., Yeloğlu, H.O., & Basım, H.N. (2015). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında beş faktör kişilik özelliklerinin rolü: Bir kanonik ilişki analizi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 81-92.
- Doğan, T., & Çetin, B. (2009). Tromso sosyal zekâ ölçeği Türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 691-720.
- Davies, G., Tenesa, A., Payton, A., Yang, J., Harris, S. E., Liewald, D. C., ... et al. (2011). Genome-wide association studies establish that human intelligence is highly heritable and polygenic. *Molecular Psychiatry*, 16(10), 996-1005.
- Deary, I., Johnson, W., & Houlihan, L. (2009). Genetic foundations of human intelligence. *Human Genetics*, 126(1), 215-232.
- Earley, P.C. & Ang, S. (2003). *Cultural intelligence: Individual interactions across cultures*. Stanford University Press.
- Gardner, H. (1983), *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*, Basic Books.
- Jado, S. (2015). The level of multiple intelligences in Arabic language textbooks for grades from (1 - 4) in Jordan in light of Gardner's theory. *Creative Education*, 6(14), 1558-1572.
- Kartal, B. (2012). *Farklı branşlarda spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin çoklu zekâ kuramına göre karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi] Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kartal, M. (2019). Beden eğitimi ve spor bölümü öğretmen adaylarının konuşma kaygısı ve kültürel zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *intelligence*, 17(4), 433-442.
- Nikolaenko, N. Y., & Kolosova, E. A. (2020, Haziran). Multiple intelligences profile of young sportsmen in individual and team sports. *The 3rd International Open Science Conference*, Russia.

- Öztürk-Çelik, D., Yılmaz, O., Şahin, İ., & Besler, M. (2021). Elit seviyedeki bireysel kadın sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 110-122.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 123-135.
- Salman, M. N., Toros, T., & Soylu, Y. (2018). Elit sporcuların duygusal zekâ yönünden karşılaştırılması: takım ve bireysel sporlar. *Electronic Turkish Studies*, 13(26).
- Setyowati, H., & Sugirin, S. (2021). Developing reading materials based on the student's multiple intelligence types for junior high school students. *Celt a Journal of Culture English Language Teaching & Literature*, 19(2), 244.
- Silvera, D., Martinussen, M., & Dahl, T. I. (2001). The Tromsø Social Intelligence Scale, a self-report measure of social intelligence. *Scandinavian journal of psychology*, 42(4), 313-319.
- Soylu, Y. (2021). Comparison of emotional intelligence levels of soccer players according to age and playing position. *Acta Gymnica*, 51(1), 1-5.
- Soylu, Y., Salman, M., Yılmaz, O., & Güzelgöz, G. (2016). The investigation of emotional intelligence of men and women futsal athletes. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(2), 206-217.
- Şahin, F., Gürbüz, S., Köksal, O., & Ercan, Ü. (2012). Kültürel zekâ, duygusal zekâ ve sosyal zekâ'dan farklı mıdır? *11. Ulusal İşletmecilik Kongresi*, Konya.
- Şentürk, B., & Yazıcı, A. G. (2020). Sporcuların çoklu zekâ düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: Ordu ili örneği. *Uluslararası Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 2(1), 36-48.
- Taşkın, A. K. (2008). *Beden eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tekin, M. (2009). Ferdi ve takım sporlarında erkek ve kız sporcuların farklı zekâ tiplerindeki seviyelerinin karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(11).
- Thorndike, E.L. (1920). Intelligence and its uses. *Harper's magazine*, 140, 227-235.
- Turhan, M., & Çetinsöz, B. C. (2019). Duygusal zekâ ve motivasyon arasındaki ilişki: turizm programı öğrencileri üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 268-287.
- Van Dyne, L., & Ang, S. (2004). *The 20 item four factor cultural intelligence scale*. Singapore: Cultural Intelligence Center, Nanyang Technological University.
- Varol, İ. (2020). *Sporcuların liderlik özellikleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi] Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Winarti, A., Yuanita, L., & Nur, M. (2019). The Effectiveness of Multiple Intelligences Based Teaching Strategy in Enhancing the Multiple Intelligences and Science Process Skills of Junior High School Students. *Journal of Technology and Science Education*, 9(2), 122-135.

Wong, C.S., & Law, K.S. (2002). Wong and law emotional intelligence scale. *The leadership quarterly*.

Yaşar, M. (2010). *Duygusal zekâ ve sporcu performansı ilişkisi: Kayseri 'de bir araştırma*. TC Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eylül, Kayseri, 1-90.

Yılmaz, O. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin Kültürel Zekâ ve Spor ile Sosyalleşme Düzeylerinin Belirlenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, O., Taşkın, M., Kaplan, T., & Taşkın, H. (2022). Evaluating tactical skills of amateur soccer players with respect to their positions. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 24(3), 279-284.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Gülsen TOSUN TUNÇ
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Gülsen TOSUN TUNÇ
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Gülsen TOSUN TUNÇ
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Gülsen TOSUN TUNÇ
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Gülsen TOSUN TUNÇ
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Aksaray Üniversitesi Etik Kurulunun 2023/06-34 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This study was conducted with the decision of Aksaray University Ethics Committee numbered 2023/06-34.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.